

ПЕРЕДУМОВИ ОСВІТНЬОГО ПРОЕКТУ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

© Орест Полотай, 2012

В роботі наведено опис проведеного дослідження, щодо готовності студентів і працюючих до запровадження освітнього проекту дистанційного навчання. Показано результати дослідження, та обґрунтовано важливість запровадження освітніх проектів дистанційного навчання у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: дистанційне навчання, аналіз, освітні проекти.

The present work describes the research, preparedness of students and employees to implement educational project learning. Displaying results of a study and proved the importance of implementing educational projects distance learning in higher education.

Keywords: distance learning, analysis, education projects.

Вступ. Ринок освітніх послуг, які надаються вищими навчальними закладами України, за допомогою сучасних телекомунікаційних технологій, зростає відповідно до потреб, які слід досліджувати, щоб адекватно реагувати на їх зміну. Готовність людини стати споживачем дистанційних освітніх послуг визначається, перш за все, такими чинниками, як: 1) наявність актуалізованих освітніх потреб і неможливість їх задоволення в рамках традиційної системи освіти; 2) зацікавленість в основних властивостях дистанційної форми навчання (дистанційність, відкритість, гнучкість, відносно низька вартість), що дозволяють усунути основні перешкоди до навчання; 3) можливість задоволення вимог до якості освітніх послуг, що висувуються їх споживачем; 4) наявність комплексу умов, що дозволяють практично скористатися послугами дистанційного навчання (технічна оснащеність, платоспроможність, інформованість про можливості дистанційного навчання) [1].

Виклад матеріалу. Діагностика потреби в навчанні повинна досягати таких цілей:

- прояснення цілей розвитку ВНЗ – прояснення стратегії (навіщо навчати);
- визначення, яким компетенціям необхідно навчати (чому навчати);
- виявлення категорій гіпотетичних студентів дистанційної форми навчання (тобто кого навчати) [2].

Слід зазначити, що потреба в дистанційному навчанні у різних категорій споживачів освітніх дистанційних послуг, зокрема студентів та працюючих, відрізняється. Якщо йдеться про студентів, то перш за все, це потреба нової якості освітньої послуги, яка є актуальною в умовах інформатизації суспільства та у зв'язку з пошуком свого місця на ринку праці.

Індивідуальна потреба працюючого в навчанні лежить в площині його уявлення про те, наскільки важливі ті або інші знання, уміння і навички в його професійній діяльності і наскільки він ними володіє в даний час. Статистика підтверджує високу залежність між різницею в оцінці працюючим важливості представлених компетенцій для успішності професійної діяльності і оцінкою рівня свого володіння ними.

Перевірка наявності потреб у дистанційному навчанні серед майбутніх споживачів вимагає від вищого навчального закладу проведення дослідження, яке дасть змогу визначити:

- рівень сформованості таких потреб на конкретному сегменті ринку;
- стратегію просування такої інноваційної форми надання освітніх послуг.

Досвід Львівської комерційної академії (ЛКА) по запровадженню дистанційного навчання свідчить про те, що доцільно реалізацію проектів супроводжувати дослідженнями. Зокрема в ЛКА було проведено дослідження:

1. потреби і готовності до запровадження дистанційного навчання серед студентів академії та працюючих, які гіпотетично можуть стати споживачами дистанційних освітніх послуг;
2. визначення ефективності семінару-тренінгу з дистанційного навчання для викладачів.

Для опитування респондентів (студентів та працюючих) була розроблена анкета. Дані опитування оброблялися пакетом STATISTICA за такими методами: 1) описові статистики, частотні таблиці; 2) непараметричні статистики: кореляції Кендала, Спірмена; порівняння двох незалежних групувань за критеріями Манна-Вітні, Вальда-Вольфовица за статтю, курсом, групою.

З метою визначення потреби у здобутті дистанційної освіти та готовності до освітнього-проекту, щодо запровадження дистанційного навчання, було проведено анкетування 72 студентів з чотирьох груп третього та четвертого курсів спеціальності “Економічна кібернетика” ЛКА [3]. Дані по опитуванню студентів були введені в пакет STATISTICA у файл з 38 змінними.

Фрагмент файлу результатів опитування студентів наведено на рис. 1.

Готовність студентів до ДО																											
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27			
Група	Стать	Q1	Q2-1	Q2-2	Q2-3	Q2-4	Q3-1	Q3-2	Q3-3	Q3-4	Q4-1	Q4-2	Q4-3	Q4-4	Q4-5	Q4-6	Q4-7	Q4-8	Q5-1	Q5-2	Q5-3	Q5-4	Q5-5	Q6-1			
421	Чоловіча	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Так	Так	Так	Так	Ні	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Так	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні
421	Чоловіча	Ні	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні
421	Чоловіча	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Так	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Так	Так	Так	Так	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні
421	Жіноча	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні
421	Жіноча	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Жіноча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Жіноча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні	Так	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні	Так	Ні
421	Чоловіча	Так	Ні	Ні																							

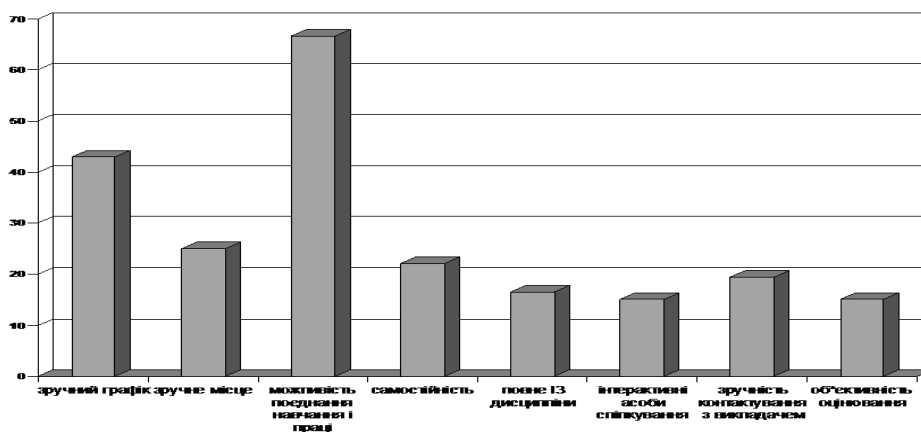

Рис. 2. Переваги дистанційного навчання для студентів

Серед опитаних респондентів, яка мають постійне місце праці, більшість вважають, що до переваг дистанційного навчання можна віднести: 1) навчання в зручному місці (80%); 2) можливість навчатись самостійно (79%); 3) навчання в зручний для вас час (68%); можливість навчатись без відриву від виробництва (59%) (рис. 3).

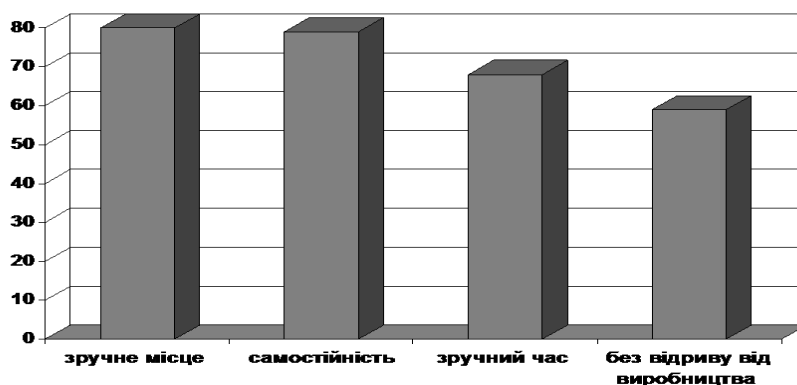

Рис. 3. Переваги дистанційного навчання для респондентів з постійним місцем праці

Для перевірки узгодженості думок всіх опитаних був проведений дисперсійний аналіз Friedman ANOVA, результат проведення якого наведено на рис. 4.

Friedman ANOVA and Kendall Coeff. of Concordance (Анк)				
ANOVA Chi Sqr. (N = 62, df = 16) = 805,9876 p < 0,00000				
Coeff. of Concordance = ,81249 Aver. rank r = ,80941				
Variable	Average Rank	Sum of Ranks	Mean	Std.Dev.
Q1	8,00000	496,000	104,6129	6,39250
Q2	9,21774	571,500	103,8710	2,01213
Q3,1	4,70161	291,500	101,5968	0,49455
Q3,2	5,96774	370,000	101,8226	0,38514
Q4	16,00000	992,000	149,9516	1,07775
Q5,1	7,16129	444,000	102,3387	1,51434
Q5,2	3,60484	223,500	101,4032	0,49455
Q5,3	8,06452	500,000	103,3548	2,78813
Q5,4	8,33871	517,000	103,5806	2,95068
Q5,5	5,22581	324,000	101,6774	0,47128
Q6	15,00000	930,000	122,6935	0,46478
Q6,2	8,58065	532,000	103,3548	1,90854
Q6,3	4,88710	303,000	101,6290	0,48701
Q6,4	13,83871	858,000	116,5645	0,49987
Q6V	11,87097	736,000	105,8387	0,37080
Q7	17,00000	1054,000	248,1935	10,06998
Q8	5,54032	343,500	101,9677	1,99152

Рис. 4. Результат дисперсійного аналізу ANOVA за відповідями анкети

З рис. 4 видно, що узгодженість думок експертів за коефіцієнтом конкордації є дуже високою і дорівнює 0,81, тобто респонденти були практично одностайні у відповідях на запитання анкети.

Висновки. Провівши аналіз, щодо готовності студентів ЛКА та працюючих на різних організаціях, можна зробити висновок, що загалом у всіх опитаних респондентів існує зацікавленість відносно дистанційного навчання.

Відтак і викладачі вищих навчальних закладів повинні бути готові до запровадження освітніх проектів з дистанційного навчання. Розуміння необхідності дистанційного навчання у вищих навчальних закладах не вимагає додаткових аргументів. На сьогодні, коли конкуренція на ринку освітніх послуг зростає, саме політика топ-менеджменту вітчизняних вищих навчальних закладів, а також рівень професіоналізму професорсько-викладацького складу у володінні сучасними телекомунікаційними технологіями і здатності створювати повноцінні дистанційні курси є основною конкурентною перевагою. У цій ситуації систематичне підвищення кваліфікації викладачів, що включає навчання на семінарах-тренінгах та дистанційних курсах, стає явищем плановим.

Отже, досвід Львівської комерційної академії свідчить про те, що освітні проекти щодо запровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах є актуальними і своєчасними, але для цього необхідний маркетинг дистанційних освітніх послуг та стратегія вищих навчальних закладів щодо запровадженню інноваційної дистанційної форми здобуття освіти.

Література

1. *Вержбицкий В.В. Потребности населения россии в дистанционных образовательных услугах / В.В. Вержбицкий, Э.А. Манушин, В.В. Попов, Ю.Ю. Власова, В.Н. Краснов, А.Д. Ханнанов, С.А.Щенников // Состояние, потребности и перспективы развития дистанционного образования в России и за рубежом. М., 2000. [Электронный ресурс]. – Доступний з <http://www.gdenet.ru/bibl/russia/2.html>*
2. *Ноздріна Л.В. Досвід передумов запровадження інноваційних освітніх проектів у ВНЗ / Ноздріна Л.В., Полотай О.І. // Общие проблемы е-образования в высших учебных заведениях, конференция INCEL-08. – О., 2008.*
3. *Полотай О.І. Дослідження передумов запровадження дистанційного навчання у ВНЗ. // Друга Міжнародна конференція "Нові інформаційні технології в освіті для всіх: стан та перспективи розвитку".-К.: IRTC, 2008.- Р.187 -197*